

Virtuális közösségek

Maróy Ákos

Tartalom

Bevezető	1
A kapcsolattartás módszerei	2
<u>Tulajdonságok</u>	2
<u>Térbeli elhatárolódás</u>	2
<u>Időbeni elhatárolódás</u>	2
<u>Az információ továbbítás iránya</u>	2
<u>Kinyilatkoztatás foka</u>	2
<u>Aktív résztvevők száma</u>	2
<u>Aktív passzív arány</u>	2
<u>Kommunikáció sűrűsége</u>	2
<u>Üzenetek mennyisége</u>	3
<u>Áttekinthető táblázat</u>	3
<u>Instant Messaging (IM)</u>	3
<u>Történet</u>	4
<u>Példák</u>	4
<u>Chat</u>	4
<u>Történet</u>	5
<u>Közösségi szerkezet</u>	6
<u>Példák</u>	6
<u>e-mail</u>	6
<u>Történet</u>	7
<u>Levelezési lista</u>	7
<u>Történet</u>	7
<u>Közösségi szerkezet</u>	8
<u>Hírlevél</u>	8
<u>Fórum</u>	9
<u>Történet</u>	9
<u>Közösség</u>	10
<u>Példák</u>	11
<u>Blog</u>	11
<u>Történet</u>	12
<u>Közösség</u>	13
<u>Példák</u>	14
<u>Wiki</u>	14
<u>Történet</u>	14
<u>Közösség</u>	14
<u>Példák</u>	16
<u>Szociális hálón alapuló közösségek</u>	16
<u>Közösség</u>	17
<u>Példák</u>	17
<u>File megosztás</u>	18
<u>Történet</u>	18
<u>Közösség</u>	18
<u>Példák</u>	19
Együttműködési módszerek	20
<u>Rajongói site</u>	20
<u>Közösségi site</u>	20
<u>Példa</u>	20
<u>Online együttműködés</u>	21
<u>A rendszer részei</u>	21

Tartalom

Együtműködési módszerek

<u>Példa</u>	22
<u>Non-profit szervezet nyilvános web oldala</u>	22
<u>Példa</u>	22

Bevezető

Ez a tanulmány a virtuális közösségek témakörét tárgyalja, különös tekintettel ezen közösségek kapcsolattartási módszereire.

A tanulmányban virtuális közösségnek tekintjük azon közösségeket, melyeknél a közösség kialakítói ill. fenntartó tevékenységeinek jelentős része hálózati kommunikáció segítségével zajlik. Ezek lehetnek olyan közösségek, melyek eleve az interneten jöttek létre, de olyanok is, melyek a való világából erednek, ám a közösség fenntartásának jelentős része online zajlik.

Ahogy a hagyományos közösségekről is elmondható, virtuális közösségek sem önmagukért léteznek, hanem valamely meglévő cél vagy probléma köré szerveződnek. Tisztán virtuális közösség az, mely tagjai a hálózati módszerektől eltekintve nem érintkeznek egymással. Ezen közösségeknél általában a közös cél maga is az internethez köthető: esetleg egy online többszereplős játék szereplői, vagy egy szétszórta software fejlesztő csapat önkéntes tagjai. A virtuális közösségek egy jelentős része csak részben az: az online közösségépítő és fenntartó módszerek csak kiegészítik a való világban már meglévőket.

A fentiekből jól látszik, hogy az internet elsősorban eszközöket, módszereket ad a közösségek kezébe, és nem önmagában közösségépítő vagy kialakító hatású. Ennek fényében ez a tanulmány is ezekre a módszerekre fókuszál. Először az online kapcsolattartás módszereit tárgyalja, majd a virtuális közösségek együttműködési módszereiről lesz szó.

A kapcsolattartás módszerei

Az alábbiakban a hálózati kapcsolattartás gyakorlati kerülnek terítékre. Elsősorban az írott szöveg alapú módszereket tekintjük. A módszerek elnevezéseinél megfelelő elterjedt magyar elnevezés hiányában angol nevezéktan szerepel. Az egyes módszerek az időbeni elhatárolódás szerinti sorrendben kerülnek tárgyalásra.

Tulajdonságok

A virtuális közösségi módszerekre az alábbi tulajdonságok jellemzőek.

Térbeli elhatárolódás

A résztvevők térben távol lehetnek egymástól. Ez általában igaz az összes módszerre, de vannak olyan közösségépítő módszerek, melyben pontosan a térbeli közelség a módszer essenciája. Ilyenek pl. a helymeghatározás alapú mobil kommunikációs alkalmazások.

Időbeni elhatárolódás

Egyes módszerekben egyidejűleg kell részt venni a kommunikáció sikeressége érdekében, míg másoknál lehetőség van egymástól eltérő időben felvenni a fonalat. Egyszerű példa az egyidejűségre egy telefonbeszélgetés, míg a lehatárolt idejűre az üzenet küldés.

Az információ továbbítás iránya

Lényeges különbség a módszerek között hogy az olvasó maga kezdeményezi-e egyes információk megszerzését az ún. pull módszer segítségével, vagy a kinyilatkoztató maga juttatja-e el hozzá mondani valóját (ún. push módszer). Pl. egy web oldal megnézése a pull módszer alkalmazása, míg egy szórólap postaládába juttatása egy push megoldás.

Kinyilatkoztatás foka

A kommunikációs folyamat befogadó és kinyilatkoztató oldalán egyaránt állhat egy, pár vagy sok személy. Pl. one-to-many kinyilatkoztatási mód egy web oldal publikálása, míg many-to-one egy sokak által aláírt petíció eljuttatása a miniszterhez.

Aktív résztvevők száma

Az aktív résztvevői száma egy egyszerű metrika a módszerek jellemzésére.

Aktív passzív arány

Az aktív-passzív arány a kommunikációban aktívan résztvevők arányát mutatja.

Kommunikáció sűrűsége

Ez a jellemző a kommunikációs csatorna mint hiteles tartalomközvetítő médium sikerességét jelöli. Egy sűrű csatornán értékes tartalom közzététele annak nagyfokú befogadását eredményezi.

Üzenetek mennyisége

Az üzenetek mennyisége egy egyszerű metrika a módszerek jellemzésére.

Áttekintő táblázat

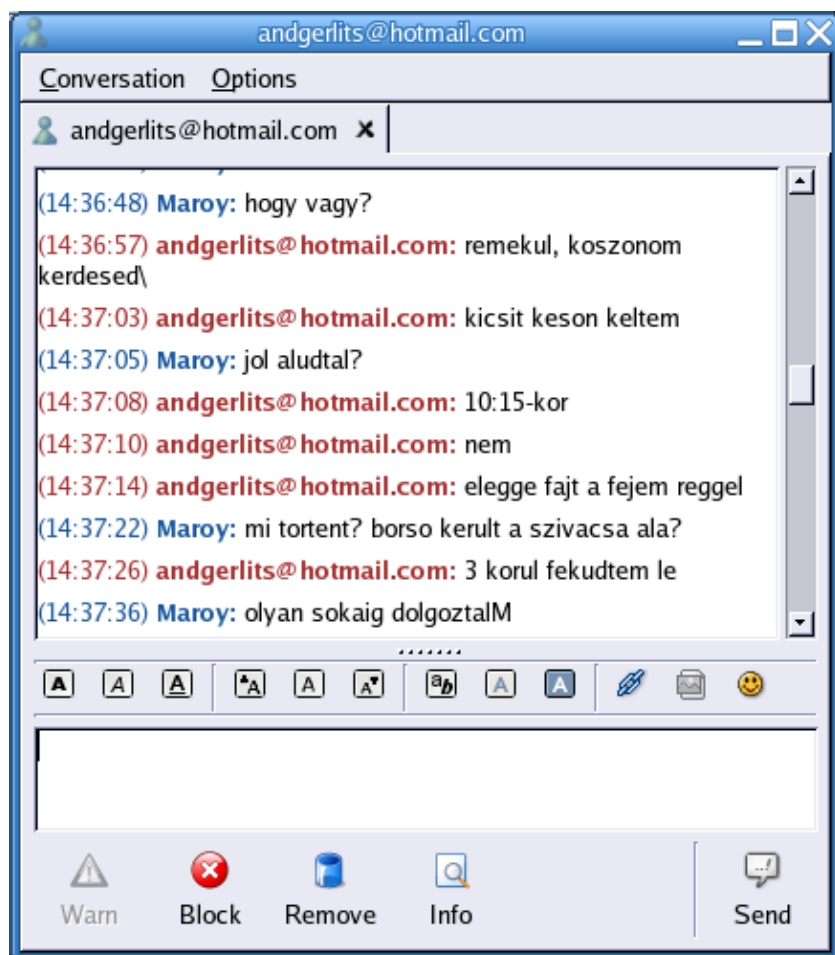
Az alábbi táblázat a fenti szempontok szerint összegzi a tanulmány által vizsgált kapcsolattartási módszereket.

	IM	Chat	e-mail	levelezési lista	hírlevél	fórum	blog	Wiki	file megosztás
időbeni elhatárolódás	nincs	nincs	van	van	van	van	van	van	nincs
továbbítás iránya	push	push	push	push	push	pull	pull	pull	pull
kinyilatkoztatás foka	o2o	m2m	f2f	f2m	o2m	f2m	o2m	f2m	o2m
aktív résztvevők száma	2	2–50	2–40	2–500	sok	sok	1–2	sok	sok
aktívak aránya	magas	magas	magas	alacsony	–	alacsony	alacsony	alacsony	–
sűrűség	alacsony	alacsony	magas	magas	magas	magas	magas	magas	alacsony
üzenet mennyiség	magas	magas	magas	nagyon magas	alacsony	magas	alacsony	alacsony	alacsony

A táblázatban a kinyilatkoztatás foka esetén a o2o jelzés a one-to-one, a o2m a one-to-many, a f2f a few-to-few, stb. kifejezéseket jelölik.

Instant Messaging (IM)

Ahogy neve is utal rá, ez a módszer az azonnali üzenetküldésen alapul, melynek formája írott szöveg. Feltételezi, hogy a másik fél a kommunikáció idejében elérhető, csak térbeli elhatárolódást tesz lehetővé. Általában két ember között zajlik, ritkább esetben pár fős konferencia beszélgetés. Kialakulási formája teljesen spontán.



Történet

Az Instant Messaging legkorábbi példája a UNIX rendszereken a nagyon korai időktől kezdve elérhető talk program és protokoll. A kapcsolat létrehozásához szükséges volt pontosan tudni, hogy mely szerveren milyen felhasználó név alatt van célzott társalkodó partnerünk bejelentkezve. Ez az akkor még karakteres képernyőt felső és alsó részre osztotta. Az egyik fele a távoli partner területe, a másik saját. A rendszer betűnként közvetítette a gépelést, a billentyű lenyomásokat egyesével küldte el a túlóldalra.

Azóta egy lényeges újítást hoztak az Instant Messaging megoldások: egy központi szerver tartja nyilván a társalkodni vágyók hálózati helyét, ezért attól függetlenül lehetséges bárkivel kapcsolatba lépni, hogy tudnánk épp hol van.

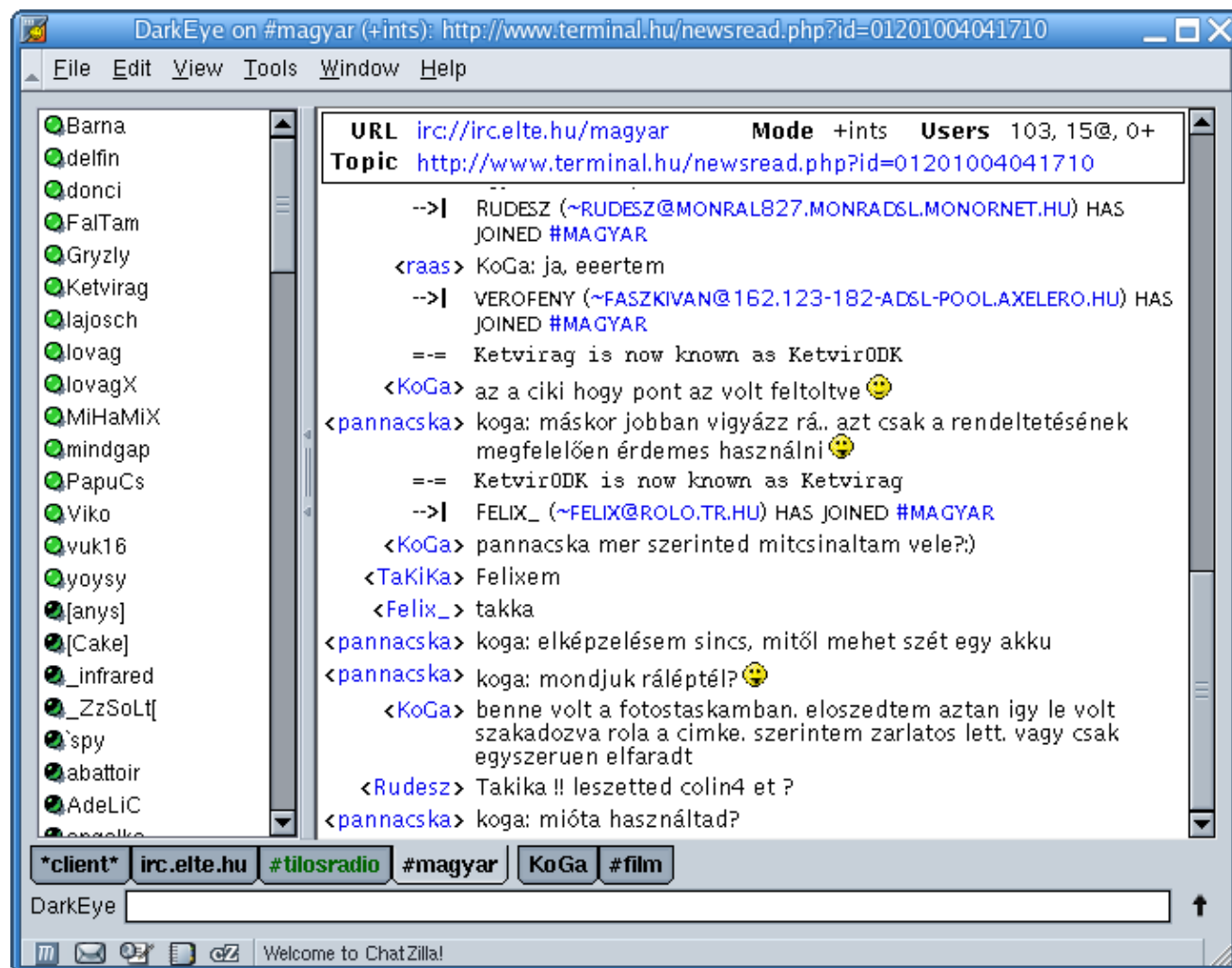
Példák

- talk, ytalk
- ICQ
- Yahoo! Messenger
- AOL Instant Messenger
- Microsoft Network Messenger

Chat

Az online csevegésben a résztvevők szintén egy időben vannak jelen, formája szintén írott szöveg. Annyiban különbözik az Instant Messaging-től, hogy itt kialakult beszélgető szobák (csatornák) vannak, általában nem két személyes a kommunikáció. Ezáltal kialakul egy közösségi szerkezet, szokásokkal, szabályokkal,

adminisztrátorokkal, korlátozásokkal.



Történet

Az online csevegés első széles körben elterjedt változata a Internet Relay Chat, IRC. Ezt a finn Jarkko Oikarinen írta 1988-ban, a Bitnet akadémiai hálózaton működő Bitnet Relay Chat által inspirálva. Az IRC azóta is a legelterjedtebb online csevegő megoldás.

IRC használatakor a csevegni vágyó feljelentkezik a hozzá legközelebb eső szerverre, saját becenevét megadva, majd ott csatlakozik egy vagy több csatornához (csevegő szobához). Kommunikáció szöveg-sorok beírásával történik, a sorok egyesével kerülnek elküldésre. Az egyes csatornák tagjai által kinyilatkoztatott sorokat az azonos csatornán lévők mind "hallják." Így módon egy konferencia beszélgetésre van lehetőség, amit eredetileg tudósok használtak nagy távolságú megbeszélések tartására.

Az IRC rövidítésben a Relay szó arra utal, hogy igazából egy szerver hálózatról van szó, ahol a szerverek egymás között továbbítják a csevegések sorait. Ezáltal a hálózati forgalom igénye lényegesen csökken. Tekintsünk például egy konferencia beszélgetést, amely 10 európai és 10 ázsiai személy között zajlik. Ha mindenki ugyanarra a szerverre jelentkezik fel, minden európai üzenet 10-szer kellene eljusson Ázsiába és fordítva. Viszont ha van egy európai és egy ázsiai szerver, akkor minden európai üzenet csak egyszer kell, hogy Ázsiába utazzon. Az ottani szerver pedig eljuttatja a 10 ázsiai résztvevőnek. Ez a megoldás nem csak a hálózati forgalmi igényt csökkenti, de az egyes szerverekre eső terhelést is.

Lévén szerverek hálózatáról van szó, kialakultak szerver hálózatok, melyek többek között EFNét, UnderNet és IRCnet nevekre hallgatnak. Ezek IRC szerverek hálózatai, amelyek a fent leírt módon közös csatorna és

felhasználó bázissal bírnak.

Az IRC még a World Wide Web kialakulása előtt terjedt el. Azóta számos, Web oldal alapú online csevegő szolgáltatás indult, ám ezek között nem alakult ki egységes megoldás. Általában egy web oldalhoz láncolják a felhasználókat, ami hálózati forgalmi problémákkal járhat. Sok esetben nincs másról szó, mint egy hagyományos IRC szerver Web böngészőn keresztül való eléréséről.

Közösségi szerkezet

Az egyes társalgó szobák lazább közösségeket jelölnek, amelyek általában valamilyen közös érdeklődés, téma szerint szerveződnek. Természetesen bárki lehet egyszerre több szobában is. A szobán belül idővel változik a "hivatalos téma", de semmi nem kényszeríti a szobában levőket, hogy arról beszéljenek.

A nyilvános IRC csatornákon hamar felmerült a moderálásra való igény. Ezért minden csatornán vannak operátorok, akik különleges jogokkal bírnak. Ők határozhatják meg a csatorna témáját, kizárhatnak embereket a szobából ideiglenesen vagy akár tartósan. Esetleg a csatornát meghívásosra változtathatják, hogy ne tudjon bárki csatlakozni. Az operátor jog átruházható, ill. bárki le is mondhat róla.

Operátori jogok általában egy ranglétra megmászásával érhetőek el, aminek folyamán a közösség egyes tagjai nagyobb és nagyobb presztízsrre tesznek szert a közösségen belül. Az elismertség velejárója (sok esetben egyértelmű célja) a csatornával kapcsolatos jogok megszerzése. Ezzel kialakul egy bizalmi és felelősségi lánc az egyes csatornák rendszeres látogatói között.

Egy érdekes jelenség a csevegő csatornákon a robotok (botok) megjelenése. Ezek olyan programok, melyek rendes csevegő emberként jelennek meg a csatornákon. Sokukkal hosszabb beszélgetést lehet folytatni anélkül, hogy az óvatlan csevegő észrevenné, hogy nem valódi emberrel beszélget.

Általában egy IRC szerveren bárki indíthat új csatornát, aminek így ő lesz az operátora. Ezt kihasználva időnként operátor-háborúk (op-war) játszódnak le. Az ilyen háborúk célja elérni, hogy mindenki elhagyjon egy csatornát, majd az üres csatornához gyorsan elsőként csatlakozó személy lesz annak az új operátora, aki ezáltal teljes jogokat gyakorolhat az adott csatornán.

Az operátor háborúkat megnehezítendő, az egyes csatornákat aktívan őrzik. Természetesen nem arról van szó, hogy hús-vér emberek napi váltásban őréséget állnak, ezt a feladatot a korábban már említett botokra bízják. Így a botok a rend fenntartás részeivé válnak, egyes, kijelölt emberektől elfogadnak parancsokat, míg másoktól nem. Az csatornákat fenntartó botok általában operátori joggal bírnak. A botnak utasításokat adó ember vagy egyszerűen átadatja magának az operátori jogot, vagy a botnak adott parancsokon keresztül adminisztrál.

Példák

- IRC hálózatok
 - ◆ EFnet
 - ◆ UnderNet
 - ◆ IRCnet
- magyar példák
 - ◆ irc.hu
 - ◆ chat.hu
 - ◆ trefort.net

e-mail

Az elektronikus levél a legalapvetőbb hálózati kommunikációs forma. Elsősorban szöveges üzenetek

továbbítására alkalmas, a levélhez csatolható továbbá egy vagy több, tetszőleges formátumú melléklet. Egy elküldött levél a címzett postaládájába kerül, és ott várakozik, amíg a címzett meg nem nézi, hogy kapott-e új levelet.

Történet

Az első e-mail 1965 környékére tehető, akkori több felhasználós nagyszámítógépeken adott lehetőséget a felhasználók közötti üzenet hagyásra, de akkor még csak egy gépen belül. Az első gépek közötti (hálózati) e-mail 1969 környékére tehető. Ezt a megoldást Ray Tomlinson 1972-ben tökéletesítette, megfelelő levelező programok és egy kísérleti levél küldő protokoll kidolgozásával. Valamint ő találta ki a @ jel alkalmazását a címzett felhasználó és a címzett gép elválasztására az e-mail címben.

Azóta az e-mail általánosan elterjedt. A korai időkben egy e-mail cím valóban megfelelt egy több felhasználós nagygépen létező azonosítónak. Pl. jzk2115@alfa.cab.u-szeged.hu a Szegedi Egyetem (u-szeged.hu) alfa.cab nevű gépén levő jzk2115 azonosítóra küld levelet. Később kialakult a szervezeti e-mail cím, amikor érdektelen, hogy konkrétan a szervezeti felépítésen belül mely szerverek kezelik az e-mail címeket. A példát tovább folytatva, amaroy@inf.u-szeged.hu a Szegedi Egyetem informatikusai között amaroy-nak küldd levelet, ami valójában az amadea.inf.u-szeged.hu gép egyik postaládájában köt ki. A magán e-mail elterjedése területén áttörést hoztak a web alapú, bárki által igényelhető e-mail címek, pl. hotmail.com, freemail.hu. Itt egyértelmű, hogy egy @hotmail.com e-mail címmel bíró embernek semmi köze a hotmail-hez magához, mint szervezethez.

Levelezési lista

A levelezési listák már időben elhatárolt kommunikációra adnak lehetőséget. A levelezési listákon a hozzászólások hosszabbak, mélyebbek mint egyszerű online csevegés esetén.

Történet

A levelezési listák ötlete az 1980-as években az e-mail alakult ki. Akkor a Bitnet hálózaton a listserv nevű program adott ilyen szolgáltatásokat, azóta egyéb népszerű eszközök terjedtek el, mint a majordomo ill. a mailman.

A levelezési lista lényege, hogy e-mail írásakor a címzett nem a valódi címzettek (természetes személyek), hanem egy speciális e-mail cím, a levelezési lista e-mail címe. Az erre a címre írt leveleket egy szerver program, a levelező lista szerver dolgozza fel, amely ismeri az adott lista tagjainak e-mail címeket. A levelező lista szerver a hozzá küldött levelet szétküldi a lista összes tagjának. Mivel a kommunikáció e-mail-ben zajlik, a lista tagjai szokásos levelező programjukkal vehetnek részt a vitákban, beszélgetésekben.

Egy levelezési lista általában egy érdeklődés köré szerveződik. A listán belül egyszerre akár több különböző témáról lehet szó. Egy-egy téma indítása általában semmi többől nem áll, mint egy új e-mail írásából a levelező listára, a témát a levél fejlécében megjelölve. Az egyes témák a fejléc alapján követhetőek, ami általában megmarad, amint a lista tagjai reflektálnak egy-egy korábbi véleményre. Sokszor a listákra írt levelek hosszú és részletes értekezések, vagy éppen részletes válaszok korábbi észrevételekre. A válaszonál jellemző a korábbi vélemények több kisebb részben való idézése, majd az egyes idézett részek mögé az észrevétel vagy kritika közvetlen beillesztése. Ezáltal lehetőség nyílik a résztvevők mondanivalójának részletes, pontról pontra történő szabatos vitájára.

Szokásos jelenség egy elindított téma elvándorlása az eredetitől lényegesen eltérő irányba, vagy akár több, az eredetihez kapcsolódó de önálló téma létrejötte, ahogy a beszélgetés iránya sodródik. Ezeket a változásokat általában a változott témájú levelek fejlécének megváltoztatásával jelzik.

Az alap szolgáltatáson túl természetesen a levelezési lista szerver további szolgáltatásokat is nyújt. Ilyen

tipikusan a lista archiválása, korlátozás a listához való hozzáféréshez vagy az összesített lista tartalom küldés (digest).

A lista archiválása általában egy web böngészővel elérhető archívumot jelent, ami közel valós időben bővül az új hozzászólásokkal. Ez az archívum általában alkalmas a listán felvetett témák (beszélgetési szálak) azonosítására és elkülönítésére. A web alapú archívumnak több hasznos felhasználása is van. Egyrészt a listán folytatott beszélgetés a web-en keresztül bárki számára követhetővé válik. Másrészt a kereső szolgáltatások is látják a web-es archívumot, így a web egészét egy-egy téma után kereső felhasználók könnyen rátalálhatnak a levelező listán megírt tartalmakra.

A levelező listák természetesen nem csak teljes mértékben nyilvánosak lehetnek. Lehetőség van zártkörű listák létrehozására, amelyekre csak tagok írhatnak, archívumuk is csak a tagok számára elérhető. Természetesen vannak csak meghívásos listák, ill. olyanok, amelyekre bárki feliratkozhat. A listára való írás jogát tovább lehet korlátozni oly módon, hogy minden levelet a lista adminisztrátora csak azután enged át a listára, miután átolvasta azt, egy cenzori funkciót ellátva ezáltal.

Sok esetben egy-egy levelező lista túlságosan sok levelet jelent a lista egyes tagjai számára. Ez nem meglepő, egyes "hangos" listákon akár napi 100 levél is "elhangzik" egy nap. Ilyen esetekre nyújthat megoldást az összesített tartalom küldés (digest mode). Az a lista tag, aki ily módon kapja a lista leveleit, időnként egy-egy nagyobb levelet kap, amely az utóbbi időszak összes listára küldött levelét egyben tartalmazza. Így nem kell a sok levéllel egyesével bajlódnia. A túl hangos listák kezelésének másik módszere, hogy a lista tagja egyáltalán nem kapja meg a lista leveleit, hanem a listán folytatott beszélgetést a korábban már említett lista archívumon keresztül követi. Amennyiben észrevétele van, a hagyományos módon írthat a listára.

Közösségi szerkezet

Nyilvánosan szerveződő levelezési listákra általában jellemző, hogy kialakul egy aktív mag, akik a társalgás fonalát viszik. Egy még szűkebb kör veszi magára az új témák felvetését. A lista tagjainak nagy része passzívan figyel a kialakuló vitákat, a legritkább esetben szólnak csak közbe.

Egy konkrét példát tekintve, az agora@tilos.hu levelezési a Tilos Rádióhoz közelálló emberek (hallgatók) levelezési listája. 2004 márciusában ennek a listának 479 tagja van, de ennek csak 45%-a, 219 ember írt e hónapban a listára. A listára írt összes hozzászólás (1670 db) 67%-a 24 embertől (a lista tagságának 5%-ától) származik. A levelek méretét tekintve, a listára került összes szöveg (kb. 1.2MByte-nyi) betűinek 50%-át a lista tagságának szintén csak 5%-a írta. A hónap folyamán összesen 378 téma merült fel, ám az összes hozzászólás 50%-a 35 téma köré, a témák 9%-a köré csoportosult. Naponta átlag 12 téma indult és 54 levelet, 40kByte-nyi szöveget küldtek a tagok a listára,

Ezek az adatok jól mutatják, hogy egy levelezési listán egy szűk aktív réteg szerepel igazán, a többség a passzív megfigyelő szerepét tölti be.

Hírlevél

A hírlevél egy ún. push média eszköz, amelyben a kinyilatkoztatók "nyomják" rá a célközönségre közlendőjüket az általuk megválasztott időben, e-mail formájában. Ez szemben áll a pull médiával, pl. web site-okkal, ahol az olvasó maga dönti el, hogy mikor néz meg egy site-ot.

A hírlevél általában kiegészítő szolgáltatás: egy web oldalon az érdeklődők feliratkoznak az oldallal kapcsolatos híreket, újdonságokat rendszeresen közzétevő hírlevélre. A módszer push jellegéből adódóan az olvasónak nem kell rendszeresen visszatérnie a web oldalra újdonságokat kutatva, ezeket pont a megfelelő pillanatban kézhez kapja.

Természetesen vannak ellenpéldák is, ahol a hírlevél nem kiegészítő szolgáltatás. A subbacultcha nevű kulturális hírlevél egy önmagában álló kezdeményezés, mely az indulása után pár héttel kb. 1500 fős

olvasótábort tudhatott magáénak. Ez az eredmény azért is figyelemre méltó, mert 100–nál kevesebb "előfizetővel" kezdtek, a hírlevél híre szájról szájra terjedt, és így szerezte új előfizetőit.

Fórum

Az internet fórumok a levelező listákhoz valamelyest hasonlóan szintén egyes témák megvitatására alkalmasak. A levelező listákkal ellentétben nem e–mail–en, hanem web böngészőn keresztül érhetőek el.

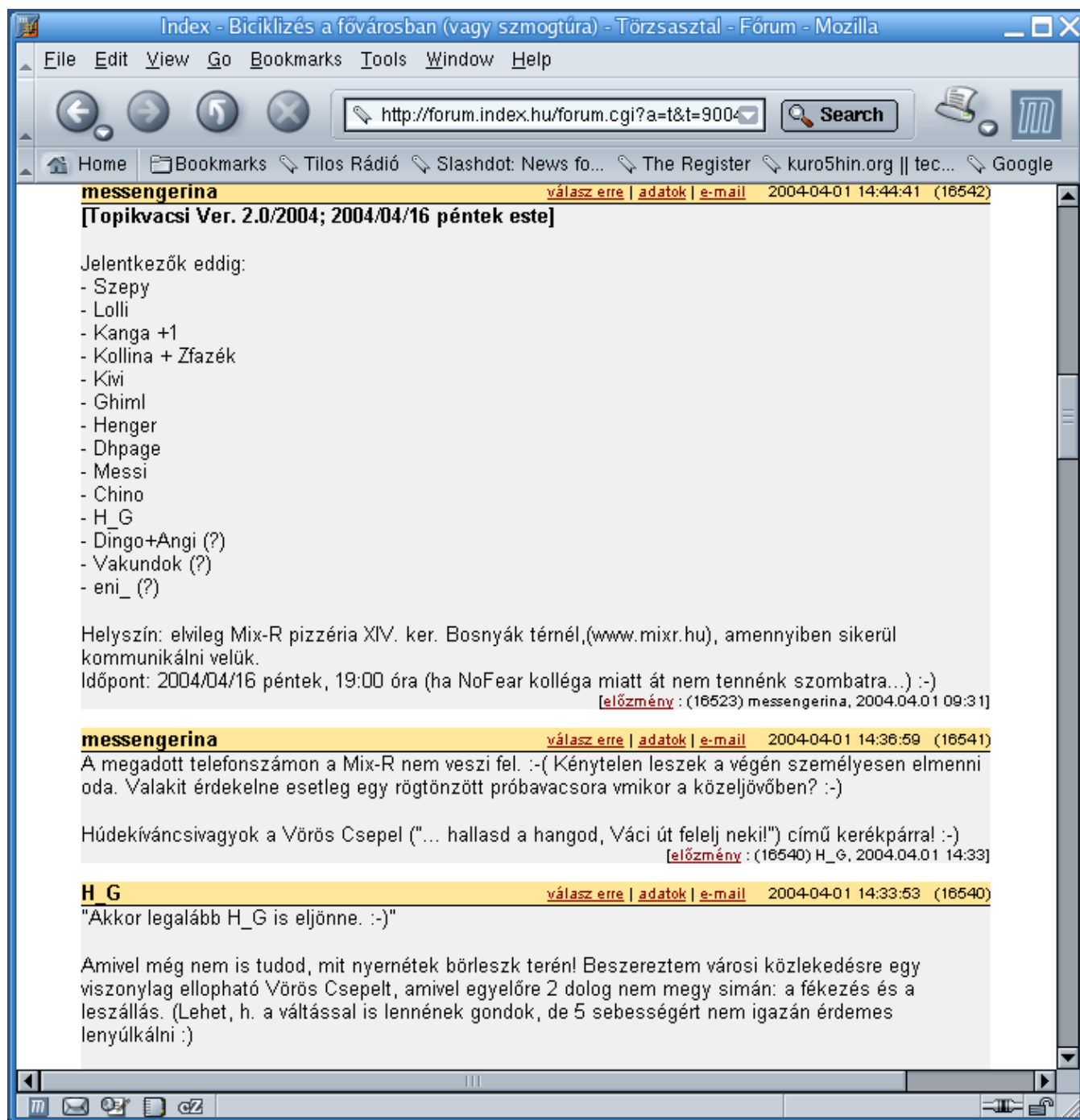
Míg a levelező listák esetén a témák és beszélgetési fonalak jól felismerhető kialakulása egy fejlődés eredménye volt, addig a fórumokon belül ez a fajta rendszerezés eleve adott és kötelező. A fórumok szerkezete sokkal szigorúbb, a beszélgetések kategorizálva vannak fórumokba, azon belül témákra. Esetleg a fórum hierarchia többszintű. Az egyes témákhoz szólnak hozzá a fórum tagjai, ami hozzászólások időrendben egymás alá rendeződnek.

Történet

A fórumok elődjai az 1980–as évek Bulletin Board System–jei (Üzenőfal rendszerei), ill. a Usenet hálózaton található Newsgroup szolgáltatások. Ezek a rendszerek, lévén a World Wide Web megalakulása előttiek, nem web böngészőn keresztül érhetőek el, csak szöveges felületeket biztosítottak. Mindkét rendszer közössége alapvető érdemeket mondhat magáénak az internet jelenség kialakulásában. Számptalan azóta is általánosan használt kifejezés és koncepció az itt folytatott vitákon keresztül alakult ki.

Ma bárki hozhat létre fórumot, akinek lehetősége van egy komolyabb web site fenntartására. A fórum létrehozója meghatározza annak témáját és a benne fellelhető al–témákat. A fórumok lehetnek nyilvánosak vagy zártak, a hozzászólások szabadak, vagy az adminisztrátor által engedélyezettek. A fórumok sajátossága, hogy az egyes hozzászólások utólag is módosíthatóak, ami lehetőséget ad nem kívánatos tartalmak cenzúrázására, vagy egyszerű hibák kijavítására.

A fórumok nagy előnye, hogy eleve web oldalak formájában jelennek meg. Ezáltal a kereső szolgáltatások rendszeresen indexelik őket. Így ha valaki egy olyan témában kutat a hálózaton, amely egy fórumon részletesen meg lett tárgyalva, jó eséllyel megtalálja azt a fórumot és a témával kapcsolatos hozzászólásokat. További nagy előnye a fórumok eleve téma szerinti rendezettségének, hogy könnyű navigálni, ill. egy–egy kiválasztott témára koncentrálni, szemben a levelező listákkal, ahol egyszerre párhuzamosan több téma levelei érkeznek az olvasó postaládájába. A kereshetőség és a rendezettség együttesen azt a könnyebbséget is nyújtja, hogy sokkal ritkábbak az ismételt feltett kérdések egy fórumon mint egy levelező listán. Az új kérdést feltenni kívánó előbb rákereshet az általa fontosnak tartott témára, és jó eséllyel talál egy már létező párbeszédet, amely tartalmazza az általa keresett választ is. Ez a hatás megerősíthető a gyakran keresett témák kiemelésével.



Közösség

A fórum közösségeken belül általában egy ranglétra alakul ki, amit a fórum rendszerek eleve támogatnak. A létrán hozzászólások számával és hasznosságával, a fórum tagjai által elnyert szavazatokkal lehet előre lépni. Az egyre magasabb fokozatokkal nagyobb elismerés, több jog és felelősség jár. A ranglétra tetején levőknek joguk van más fórum tagokat kizárni, egyes hozzászólásokat eltávolítani vagy átírni, új al fórumokat létrehozni. Ez a rendszer egyben egy feladat megosztást is lehetővé tesz, hogy amint a fórum mérete növekszik, ne csak az alapítókra háruljon annak fenntartása, hanem a közösség vegye át a feladat egy részét.

A levelező listákhoz hasonlóan a fórumokon is egy kisebb aktív mag határozza meg a beszélgetéseket, a fórum tagok nagy része csak passzív megfigyelő.

A neten találhatóak általános fórum szolgáltatást nyújtó site-ok, de egyes közösségek is hozhatnak létre fórumokat, ahol a beszélgetések témája korlátozott.

Egy példa az általános fórum site-okra az index.hu Törzsasztala, melynek összesen 366642 felhasználója van. A 2003 október és 2004 március közötti 6 hónapban ennek csak 10%, 35624 felhasználó aktív. Ebben a kiemelt hónapban 5757 téma indult, naponta átlagban 31.5. A fórum tagja összesen 1148478, naponta átlagosan 6293-szor szólta hozzá a fórumhoz. Egy-egy téma átlag 199.5 hozzászólást ért meg. Hogy a fórumokon is egy szűk kör aktív mi sem mutatja jobban, hogy a kijelölt időszakban csak 2395 felhasználó nyitott új témát, ami az összes felhasználó 0.65%-a, de az aktív felhasználóknak is csak 6.7%-át teszi ki.

Példák

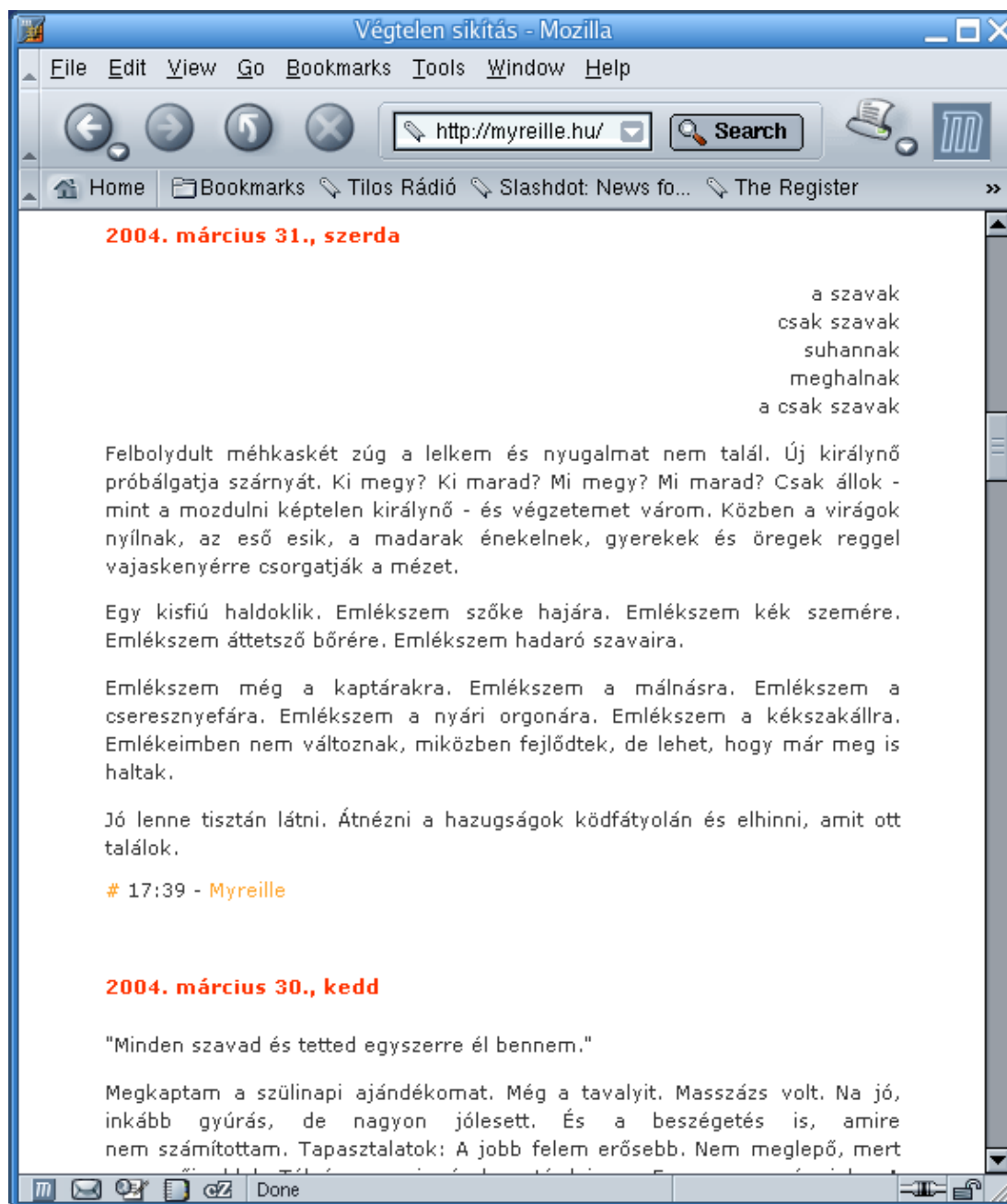
Példák általános nyilvános magyar fórumokra:

- index.hu Törzsasztal
- origo fórum

Blog

A Blog kifejezés a WebLog (WebNapló) kifejezés rövidített formája. Formája egy web site, ahova egy vagy több szerző bejegyzéseket tesz, amelyek időrendben rendezve, legfrissebb felül sorrendben jelennek meg. A bejegyzések általában rövidek, és valamilyen a hálózaton található tartalomra utaló linket tartalmaznak, de léteznek más formájú blog-ok is.

Egy Blog egy személy vagy egy szűk (szerkesztői) csoport egyirányú kommunikációs felülete.

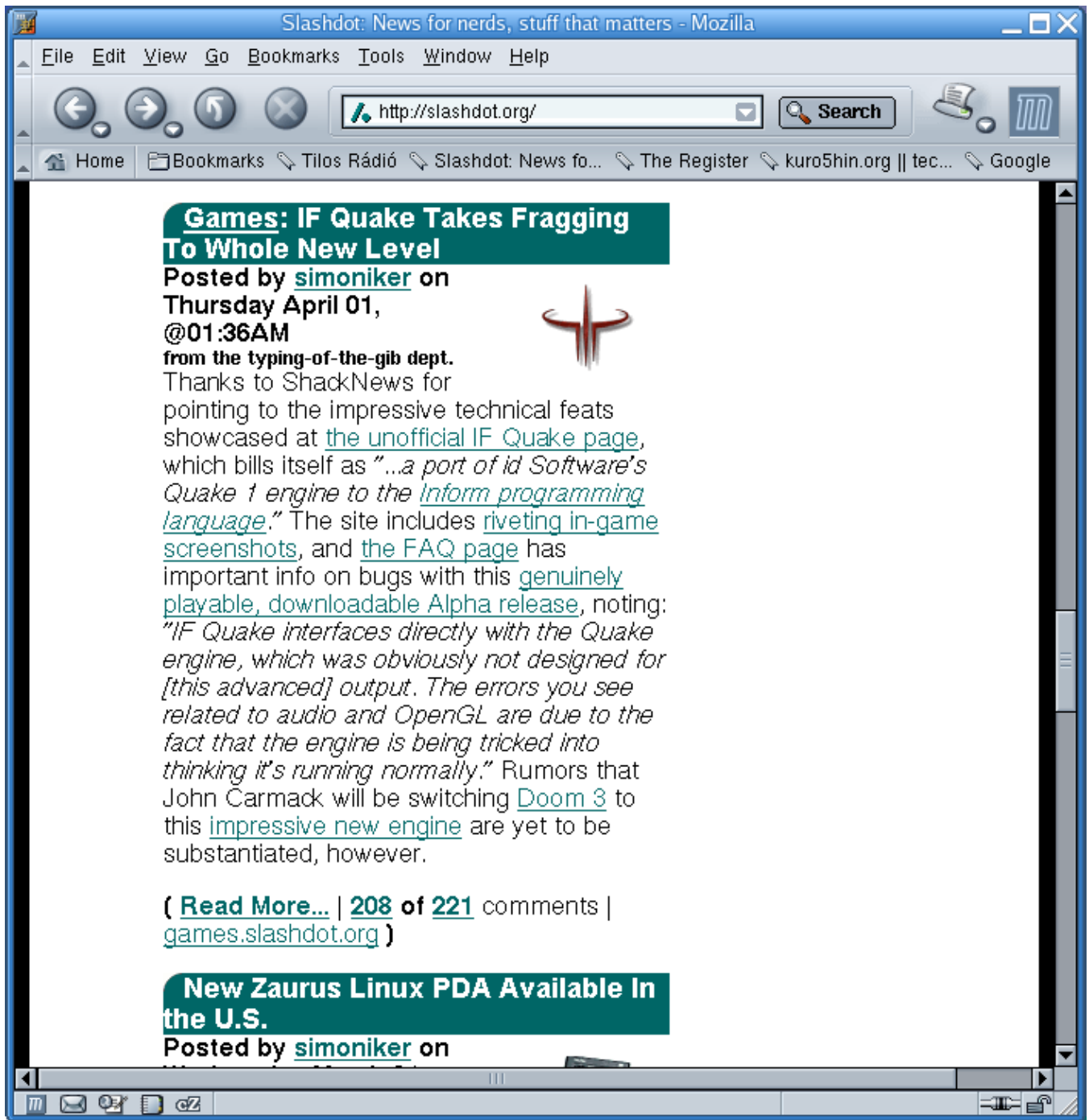


Történet

A Blog kialakulása a World Wide Web elterjedésének korai szakaszára tehető. Akkoriban a kereső szolgáltatások nagyon kezdetlegesek voltak, egyes web site-ok megtalálása komoly munkát, site-ok tucatjainak átnézését igényelte. A megtalált linkek nagy jelentőséggel bírtak, melyeket gondosan eltároltak a web szörfősei. Az első WebLog-ok így megtalált linkeket tartalmaztak egy web oldalon, a legfrissebbet legfelül, a linkek mellett rövid megjegyzést annak fontosságáról, érdekességéről.

Azóta a Blog külön jelenséggé vált, számtalan eszköz támogatja Blog site-ok létrehozását. Kialakultak a személyes Blog-ok, amelyek egyes emberek nyilvános naplójaként működnek. Más blog-ok pedig ember csoportok (szerkesztőségek) kinyilatkoztatási felülete, nem egy hír site működik ilyen módon.

A Blog bejegyzésekhez általában van lehetőség az azt olvasóknak megjegyzést fűzni, ezáltal minden egyes Blog bejegyzés egy fórum témaként is működik.



Közösség

A Blog jelenség széleskörű elterjedésekor számtalan személyes online napló jelent meg. Ebben az egyes szerzők magánéletük, gondolataik részleteit teszik közzé. A személyes Blog-ok dedikált olvasó táborral rendelkeznek, akikkel kapcsolatot is tartanak. Sok olvasó napi rendszerességgel olvassa az általa követett Blog-okat, egyfajta különleges hír oldalként vagy szappanoperaként.

Blog készítőik sokszor egymás naplóit is olvassák, és reflektálnak is egymásra saját naplóikban. Ezáltal a Blog-golók egy köre alakul ki.

A Blog site-ok egy másik szokásos formája hír site-ok szerkesztése egy kisebb közösség által. Az ilyen site-ok nem személyes hangvételűek, inkább valamely téma köré csoportosulnak. Ezekre a site-okra jellemző, hogy az egyes bejegyzéseket a hozzá tartozó fórumon olvasók hosszasan vitatják. A fórumokhoz hasonló ranglétra alakul ki, amelynek magasabb fokain levők moderálhatják a fórumokat illetve saját maguk

is írhatnak új bejegyzéseket a Blog-ba. Így a Blog site népszerűsödésével az azt olvasó közösség részben átveszi a tartalom feltöltés feladatát, amitől majdnem önfenntartóvá válik.

Példák

- hcgamer.hu
- slashdot.org
- freshmeat.net
- plastik.hu
- machomedia.hu
- myreille.hu

Wiki

A Wiki (avagy Wiki Wiki Web) olyan web site–ot jelöl, amelynek oldalait annak bármely olvasója könnyen tudja módosítani, ill. újabb oldalakat tud a már meglévőkhöz hozzáadni. Ez éles ellentétben áll a hagyományos web publikálással, amely egyirányú kinyilatkoztatást jelent. Az első hallásra kaotikusnak tűnő ötlet meglepő közösségeket és meglepően gazdag tartalmat eredményez.

Történet

Az első Wiki Wiki Web site–ot Ward Cunningham hozta létre 1994–ben. A Wiki Wiki kifejezés a Hawaii őslakosság nyelvén "nagyon gyors"–at jelent, amivel Cunningham az oldalak módosításának és új oldalak hozzáadásának sebességét próbálta jelezni. Cunningham technikai dokumentációk létrehozásának problémájával állt szemben. Arra a jelenségre figyelt fel, hogy egy technikai projekt dokumentációja folyamatosan változik, valamint hogy a változtatás igénye nagyon sokszor olvasás közben merül fel, pl. amikor egy tetszőleges olvasó felfedez egy hibát vagy hiányosságot egy szövegben.

Rendszere azon az elven alapul, hogy az oldal olvasása és annak módosítása között nagyon gyors és könnyű legyen az átmenet. Ezért a Wiki oldalakat Web böngészőn keresztül lehet szerkeszteni, ahogy nézni is. Az oldalak szerkesztése egy nagyon egyszerű, pusztán szöveges formázáshoz hasonlít. Az oldalak közötti utalás (link) létrehozásához egyszerűen csak meg kell nevezni a céldoldalt egy szövegen belül. Így az oldalak közötti navigáció kézenfekvővé válik. Új oldal létrehozása egyszerűen a létrehozandó oldal nevére egy már létező oldalról való hivatkozással történik, amivel már létre is jön az új oldal.

A Wiki rendszerek további sajátossága, hogy az egyes oldalak összes változatát megőrzi. Így ha olyan változás történik, ami nem kívánatos, gond nélkül vissza lehet térni egy korábbi változatra. Ezen felül ha arra kíváncsi az olvasó, hogy mi változott a legutóbbi óta, erre is könnyen megkapja a választ.

Azóta számos Wiki szolgáltatást nyújtó megoldás alakult ki, ám mindegyiknek azonos az alapja. Az alap feltevés, hogy bárki módosíthatja az oldalakat természetesen finomítható. Cunningham eredeti ötlete eleve egy zárt közösségre vonatkozott. Egy Wiki rendszerben meghatározható, hogy ki láthatja az oldalakat és szerkesztheti azokat. Ez a két ember csoport azonban általában azonos.

Közösség

A Wiki alapú site–ok köré kialakuló közösségek sokszor önmaguk tartják fenn és bővítik a site tartalmát. Legyen ez egy zárt, valamilyen szűk cél köré szerveződő közösség, vagy egy teljesen nyilvános Wiki site. Érdekes jelenség, hogy az oldalakat író szerzők írásaikba még nem létező témákra, oldalakra való utalásokat tesznek. Így keletkezik egy kifejtendő témák listája, amely arra készteti és irányítja a látogatókat abban, hogy milyen írásokkal járuljanak hozzá a Wiki tartalmához.

susning.nu

Egy kimagasló példa az önszerveződésre a susning.nu svéd Wiki Web site. Ezt a site-ot Lars Aronsson 2001. szeptember 10-én jelentette be, majd október 1-jén tette nyilvánossá. A site pár önkéntes alapú közösségi projekt háttéréként kívánt szolgálni. Az induláskor a site 200 oldalt tartalmazott, melyeket mind Lars írt. Október 4-ére a site 1000 oldalt tartalmazott, melyet szeptember 10-től kezdődően még egy zárt közösség tett hozzá. Az azt követő 20 napban újabb 1000 oldallal bővült a site.

Lars folyamatosan bővítette az oldal tulajdonságait, amelyek nagyrészt a tartalmak jobb kezelését jelentette. Pl. egy könyv ISBN számának egyszerű leírásával a rendszer felismerte, hogy egy könyvről van szó, és automatikusan linket készített a könyv információs oldalára az amazon.com-ra. Hasonló módszerrel tette egyszerűvé földrajzi helyekre (térképekre) való hivatkozást koordináták megadásával, vagy év számok és időrendi keresés támogatást, melyekhez az oldalak szövegébe egyszerűen csak év számokat, dátumokat kellett megadni.

A 2001-es év vége előtt a site elérte a 4000 oldalt, míg 2002 márciusában már 6000 oldalt számlált. Lars Aronsson az első 200 oldalt követően egy oldalt sem írt maga a site-ra, csak a megnövekedett tartalommal kapcsolatos technikai problémákat oldotta meg. 2002 júliusában már 11000 oldalt tartalmazott, növekedési sebessége 20–50 naponta újabb 1000 oldal. Minden hónapban több száz regisztrált felhasználó ad tartalmat a site-hoz, és számtalan névtelenül. A névtelen kiegészítések teszik ki a változások kb. egyharmadát, a további egyharmad kb. 10 regisztrált felhasználó munkája. Így itt is megfigyelhető egy aktív mag kialakulása.

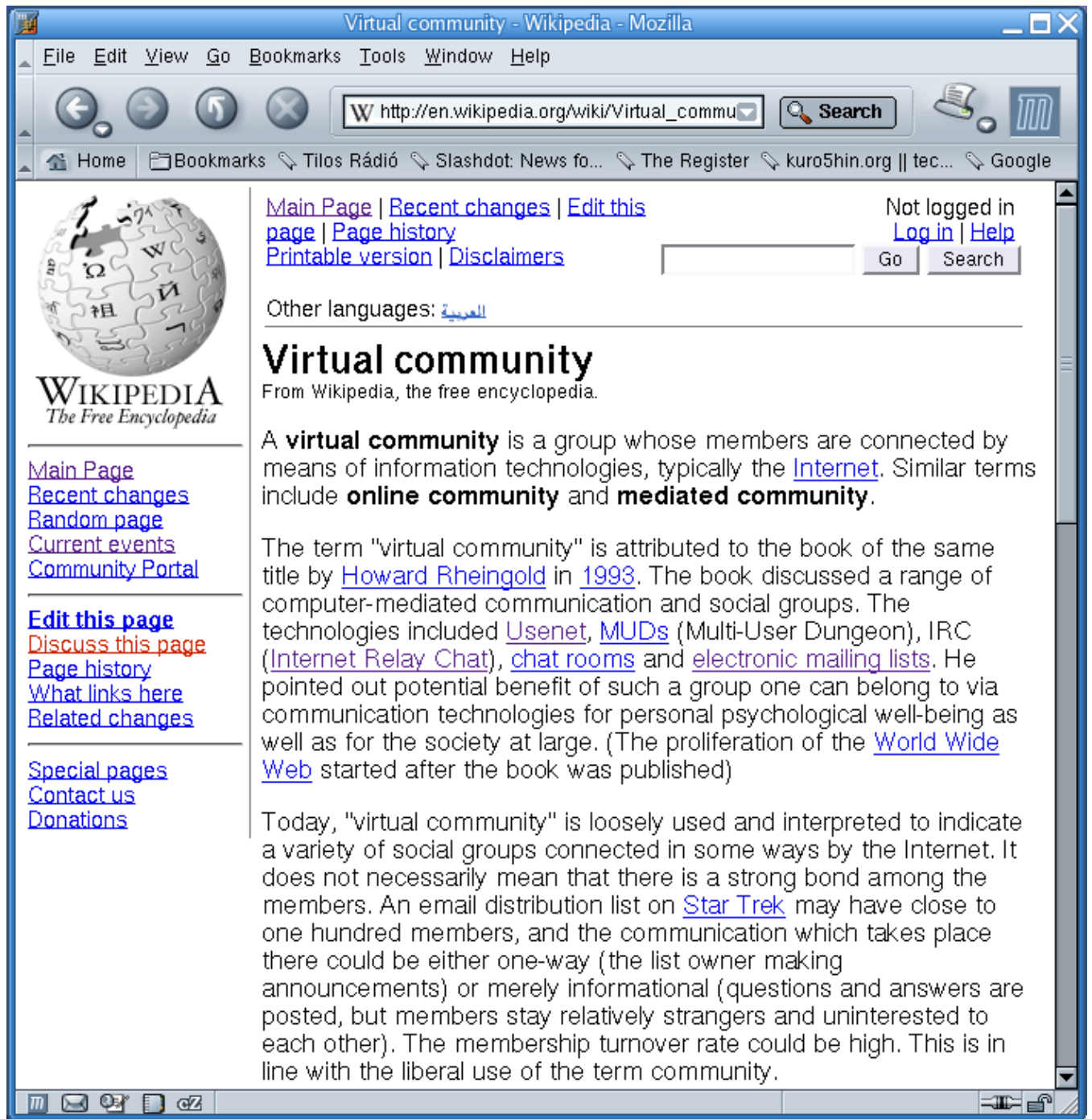
wikipedia.org

A WikiPedia egy lexikon site, mely szintén Wiki Web technológián alapul. A site egy általános tudás háttérrel próbál adni, valamint kisebb hír funkciókat is betölt. A Wiki modellnek megfelelően a látogatók módosíthatják a site oldalait.

A WikiPedia 2001 január 10-én indult, egy hónap alatt jutott el az 1000 szócikkig. Azóta is folyamatos kövüléssel megy keresztül, a site 2004 márciusában 235000 angol nyelvű szócikkkel rendelkezik és összesen 340000 más nyelvű oldallal, 56 millió szónyi leírást tartalmaz. Érdekes jelenség a WikiPedia-n, hogy olvasók maguk fordítják az eredeti oldalakat anyanyelvükre.

Összehasonlítva hagyományos enciklopédiákkal mutatkozik meg a virtuális közösségek valódi ereje. Az **Encyclopédia Britannica** 2002. évi kiadása 85000 szócikket tartalmazott, a WikiPedia cikkei számának 36%-át. A francia enciklopédisták XVIII. századi **Encyclopédie, ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers** végső, 28 kötetes, 1772-es kiadásában 71818 szócikk volt, a WikiPedia cikkei számának 30%-a.

A WikiPedia növekedésének elemzése egyértelműen rámutat egy öngerjesztő hatásra: minél több tartalom van egy Wiki-ben, annál több olvasót vonz, ami magával vonzza a gyorsabb bővülést az olvasók könnyű hozzájárulási lehetősége miatt. A meglévő cikkek számának lineárisan növekedő függvénye az létrehozott új cikkek száma: 20000 cikknél napi 50 új cikk jön létre, 80000-nél napi 150, míg 140000 cikknél már napi 220 a site bővülésének sebessége. Ez az összefüggés a Wiki site exponenciális bővülését vonja maga után.



Példák

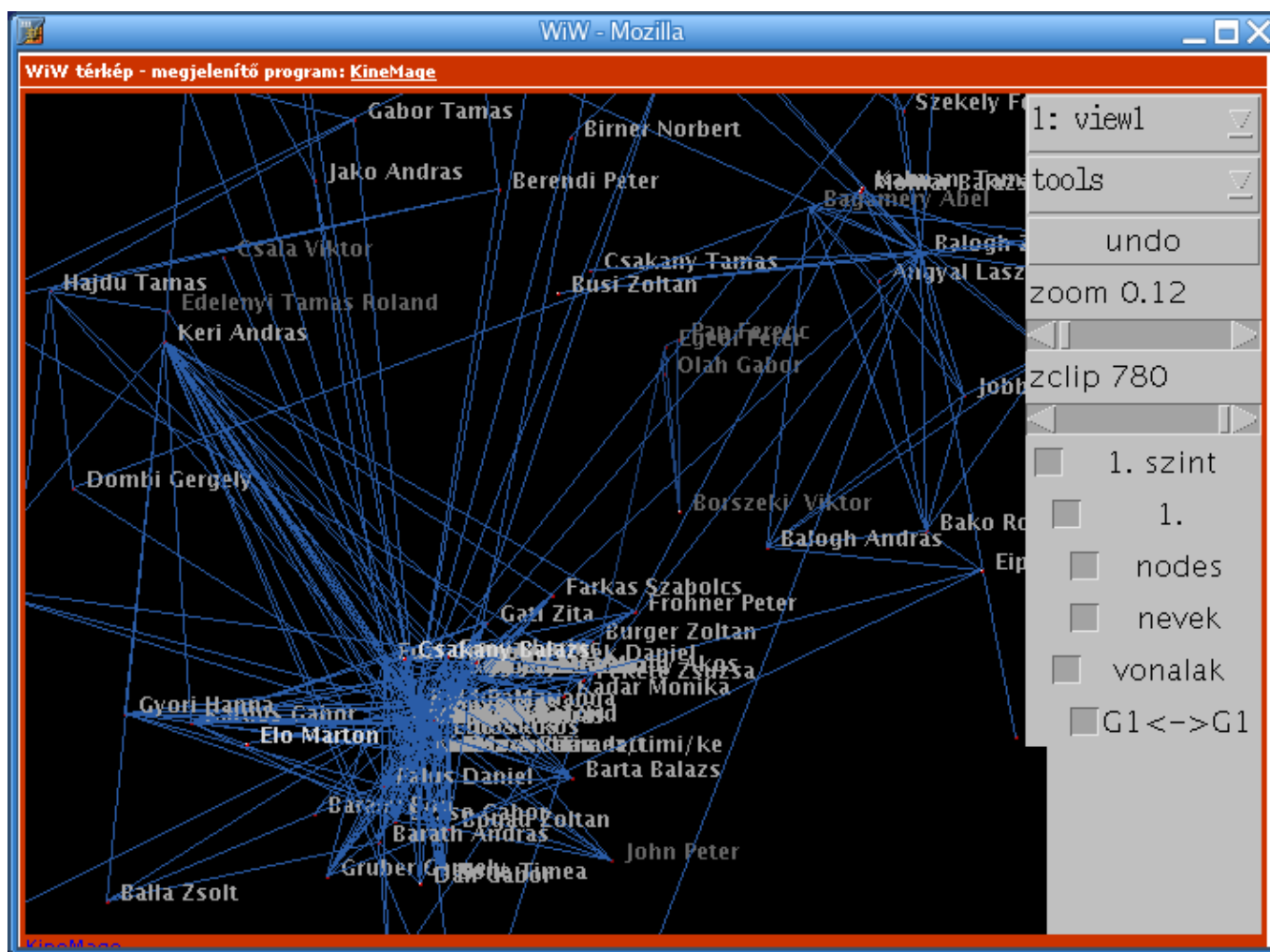
- susning.nu
- wikipedia.org

Szociális hálón alapuló közösségek

A szociális hálón alapuló közösségek a résztvevő emberek kapcsolatainak mentén szerveződnek. Egyes esetekben a rendszerbe csak egy már tag meghívása által lehet bekerülni, ami az új tag első ismeretségi kapcsolatát meg is határozza. A rendszerben a való világból már meglévő ismerőseikre akadnak a tagok, akiket megjelölnek. Ezáltal kialakul egy szociális hálózat rajza, amelyben mindenkinek megvannak a közvetlen ismerősei, az ismerőseinek az ismerősei, a tőle 3 "kézfogásra" található emberek, és így tovább.

Virtuális közösségek

Ezek a rendszerek a kapcsolatok megjelenítésén túl közvetlen üzenetküldésre, fórumokon való beszélgetésre és egyéb kommunikációs módokra adnak lehetőséget.



Közösség

A rendszer által leírt szociális háló a valódi ismeretségi háló leképezése. Egy bizalmi láncot ad a felhasználóknak, amennyiben bárkiről meg tudja nézni, hogy kinek az ismerőse, esetleg ő kiken keresztül ismerhetné meg (mi a legrövidebb út két ember között). Valamint bármely két ember közös ismerősei könnyen megállapíthatók.

Egy ilyen rendszer kiváló lehetőséget ad az emberi hálózatok elemzésére. Könnyen kimutatható, hogy a kapcsolatok gráfja kis világ topológiával bír. Bármely két ember közötti leghosszabb távolság 10 alatt van, nemzetközi hálózat esetében is (egyész kutatási eredmények szerint ez a leghosszabb távolság 6). A résztvevők kapcsolat teremtési sebessége jól megkülönböztethetően két fázisra osztható. Először egy korai, aktív, gyors fázis jelentkezik, amit a rendszeren belül megtalálható ismerősök aktív keresése jellemez, valamint a rendszerben még nem található ismerősök meghívása. Egy jól érzékelhető törés után egy passzív fázis következik, amelyben a felhasználó már csak mások megkereséseit igazolja vissza, ritkán ám teljesen céltudatosan keres csak ő maga egy-két kapcsolatot.

Példák

- Who is Who: <http://www.wiw.hu/>
- friendster: <http://www.friendster.com/>
- agyfarm: <http://www.agyfarm.hu/>

- Always On Network: <http://www.alwayson-network.com/>
- ryze business networking: <http://www.ryze.com/>
- LinkedIn: <https://www.linkedin.com/>
- orkut: <http://www.orkut.com/>

File megosztás

Online közösségek sokszor alakulnak ki digitális tartalom mentén, vagy a közösség más céljához kapcsolódik digitális tartalom. Ez esetben fontos ezen tartalom a közösség számára való elérhetőségének biztosítása. A hagyományos, központosított letöltési felületek mellett forradalmi változást hozott az egyenrangú megosztott file megosztási (peer-to-peer file sharing, p2p) rendszerek elterjedése.

Történet

Az egyenrangú (peer-to-peer) protokollok különlegessége, hogy nincs kijelölt szerver, amelyhez kliensek csatlakoznak, mint egy hagyományos központosított megoldásnál. A hálózatban résztvevők mindegyike egyszerre szerver és kliens is, ezáltal egyenrangú. Ez a koncepció a hálózati kommunikáció korai idejére tekint vissza, pl. a Usenet hír fórumai ilyen módszerrel terjedtek a Usenet szerverek között.

A p2p file megosztás közelmúlt béli fellángolását 1999-ben a Shawn Fanning által írt Napster file megosztó program indította el. Ez a program lehetővé tette, hogy internet kapcsolattal bíró felhasználók saját gépeiken levő, elsősorban zenei ill. film file-okat megosszák mindenki mással, ill. a többiek által megosztott tartalmat töltsenek le. Ez gyakorlatilag a baráti alapon működő zene-cserélés internet korabeli megfelelője. A rendszer egy kereső felületet biztosított, ahol általunk kedvelt, letölteni kívánt zene vagy film után lehet keresni, az összes felhasználó között. A találati lista alapján a másik felhasználóhoz közvetlenül csatlakozva nyílik lehetőség a file-ok letöltésére.

Azóta számtalan más p2p rendszer alakult ki. Jellemző mindben a csoportokba szerveződés lehetősége, az élő beszélgetés csoportokon belül vagy közvetlen egy másik felhasználóval. Ezen túl barátokat jelölhetünk meg, akikhez rendszeresen visszatérhetünk. A p2p hálózatokban gyorsan jelenséggé vált a piócázás (leeching), amikor a felhasználó maga nem oszt meg tartalmat a közösséggel, csak letölt belőle. Ezt elkerülendő belépési korlátozások alakultak ki, a megosztott tartalom milyenségére és mennyiségére vonatkozóan.

A p2p módszer természetesen nem csak a nagy port felkavart zene megosztásra alkalmas. Technikai jelentősége abban rejlik, hogy egy-egy file úgy terjeszthető, hogy a letöltések megoszlanak a hálózatban részt vevő számtalan gép között. Így a file publikálójának nincs szüksége drága és bonyolult, nagy terhelést bíró infrastruktúra kialakítására. Ez a felismerés a p2p hálózatokat kecsegtetővé teszi olyan szervezetek előtt, akik ritkábban jelentős méretű és hirtelen nagy érdeklődést serkentő tartalmakat publikálnak. Ilyen pl. film társaságok film előzetes kiadása, vagy a játék gyártó cégek által közzé tett játék demók.

Közösség

A p2p tartalom megosztási modell óriási jogi bonyodalmat hozott maga után, de még jelentősebb a mentén kialakult közösségi jelenség. A file megosztók gyorsan téma szerint szerveződtek, azáltal kötöttek barátságot, hogy kinek milyen az ízlése, milyen zenéi tölthetők le tőle. A mozgalom alapjában rengette meg a központosított, komoly marketing gépezet által a piacot irányítani kívánó lemez kidaók tevékenységét. A rendszer lehetőséget adott ritka felvételek eléréséhez, melyet már nem árult a lemez kiadó ipar, vagy az érdeklődő országában éppen nem adták ki, esetleg nem terjesztették. A Napster működésének csúcán 2001 februárjában 13.6 millió felhasználót számlált, majd ugyanazon év nyarán jogi eszközökkel bezárták.

A folyamat eredményeként a zene kiadók belátták, hogy nem kerülhetik el az online zene árulást. A 2003-ban az Apple által beindított iTunes online zene-áruház mintáját számtalan hasonló kezdeményezés követi, mint pl. a WalMart áruház lánc online zene boltja, de a McDonald's gyorsétterem lánc is tervezi hasonló

szolgáltatás beindítását.

Példák

- világrádió, <http://www.vilagradio.hu/>
- BitTorrent
- Direct Connect
- eDonkey
- SoulSeek

Együttműködési módszerek

A kapcsolat–tartási módszerek egy eszköz készletet adnak ahhoz, hogy egy közös cél érdekében közösségek online működjenek együtt. Ezek lehetnek szervezetek által célzottan létrehozott közösségi site-ok, de ugyanúgy egy–egy téma iránt érdeklődő tevékeny emberek alulról jövő kezdeményezései. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül egy–két tipikus jelenség szerepel, mely a fenti kapcsolattartási módszerek kombinációját alkalmazza a közösség kialakítására és fenntartására.

Rajongói site

Az alulról jövő kezdeményezés legegyszerűbb példája egy ember által egy általa érdekesnek tartott témában létrehozott site-ja. Ez a téma lehet egy műalkotás, egy általa vásárolt eszköz, egy játék, vagy bármi más, ami őt érdekli. Egy ilyen site sokszor egy Blog formáját ölti.

A rajongói site természetesen vonzza az adott témával kapcsolatban szintén érdeklődőket, akik vagy hasonló site-ot hoznak létre maguk, vagy a már meglévőhöz tesznek hozzá. Ez utóbbihoz a fent tárgyaltak közül általában egy fórum vagy egy Wiki biztosít lehetőséget. Könnyen alakulhat át így a site egy valódi közösségi site-tá, ahol az alapító csak egy lesz a fenntartók közül.

Több hasonló témájú site sokszor un. web-gyűrűt alkot. A web-gyűrű lényege, hogy minden oldal tartalmaz egy linket a gyűrűben előtte és utána található oldalra. Ennek segítségével körbejárhatóak ezek az oldalak.

Közösségi site

Egy témával kapcsolatos aktív beszélgetés segítésére alakulnak ki a közösségi site-ok. Sok esetben ezt a téma "gazdája" (pl. egy termék gyártója) hozza létre, kifejezetten azzal a céllal, hogy egy közösségbe szervezze ügyfeleit. De ezzel párhuzamosan sokszor kialakulnak a hivatalos melletti, alulról szervezett közösségi site-ok is.

Egy közösségi site tipikusan tartalmaz egy fórumot vagy levelező listát, ritkán mindkettőt. Emellett a közösség által használt file-okat tartalmazó letöltési zóna is általában megfigyelhető. Sokszor kialakul egy dokumentum tár, mely a gyakran feltett kérdésekre ad választ, ill. részletes leírásokat tartalmaz, ami a témával kapcsolatos.

Példa

Egy kereskedelmi forgalomban kapható termék körüli közösség kialakulására jó példa a Sharp által gyártott Zaurus mobil számítógép ("Personal Mobile Tool") köré szerveződött közösség.

A gyártó maga is létrehozott közösségi site-okat, ahol a termékkel kapcsolatos információk, file letöltések találhatóak:

- a hivatalos termék oldal: <http://www.ezaurus.com/>
- termék támogatási oldal: <http://support.ezaurus.com/>
- Zaurus közösségi site: <http://www.zaurusworld.ne.jp/>
- angol nyelvű Zaurus közösségi site: <http://downloads.zaurususergroup.com/community/>

Mivel a Zaurus termék vonal legnépszerűbb modelljeit csak a japán piacon értékesíti és támogatja a Sharp, ezért egy alulról jövő közösség alakult ki a japánon kívüli felhasználókból. Ennek egyik oka a nyelvi korlát leküzdése, ám a közösségek lényegesen túlmennek ennél. Saját software—eket írnak erre az eszközre, más rendszerekre írt software—eket futtatnak rajta. Odáig is elmennek, hogy lecserélik az eszközön futó operációs rendszert, mi több, 2 különböző operációs rendszer alternatívát is kínál a közösség. Összességében:

- 100–as nagyságrendű az egyéni rajongói oldalak száma
- két komoly közösségi site, fórummal, dokumentumokkal:
 - ◆ Zaurus User Group: <http://www.zaurususergroup.com/>
 - ◆ The Zaurus: <http://externe.net/zaurus/>
- letöltési meta–archívum a Zaurus software index: <http://www.killefiz.de/zaurus/>
- letöltési archívum: <http://zaurus.spy.org/feeds/>
- alternatív operációs rendszerek:
 - ◆ pdaXrom: <http://www.pdaxrom.org/>
 - ◆ OpenZaurus: <http://www.openzaurus.org/>

Összességében a közösség által kínált információk és megbeszélési lehetőségek lényegesen túlszárnyalják a gyártó által biztosítottakat. Annak ellenére, hogy a gyártó elkötelezettsége a terméke körüli közösség kialakítására és támogatására megkérdőjelezhető, ez nem szab gátat az alulról jövő kezdeményezések kibontakozásának.

Online együttműködés

Egy jól definiált cél elérését segítik az online együttműködést támogató oldalak. Gyakorlatilag távolról végzett munka folyamatok segítségével van szó, ám sokszor a feladatokat ellátók nincsenek gazdasági kapcsolatban egymással. Ezek az eszközök lehetővé teszik földrajzilag szétszórta csapatok közös munkáját egy közös cél érdekében.

A rendszer részei

Kapcsolat–tartás

A munka végzés köré azt segítő eszközök alakulnak ki, melyek egy része a már tárgyalt kapcsolat–tartási módok közül való. Jellemzőek a fórumok vagy a levelezési listák. Ezekből létezik zártkörű, csak a közös munkát végzőknek szánt lehetőség, valamint nyitott, bárki által használható kapcsolat–tartási mód, amely segítségével a munka nyílt megvitatására adódik lehetőség.

Dokumentum tár, verzió–követéssel

Az online együttműködési megoldások különösen hasznosak akkor, ha a közös munka eredménye elektronikus formát ölt. Így természetes lehetőség nyílik a keletkezett dokumentumok megosztására hálózaton keresztül. Egy közös dokumentum tár a létrejött dokumentumokat tárolja, általában minden dokumentum összes változatát. Így nyomon követhető hogy mi az egyes résztvevők hozzájárulása, vagy esetleg mi az általuk elkövetett hiba.

Feladat–kiosztó

Időnként egy ilyen rendszer része egy feladat–kiosztó rendszer, amin keresztül a csapat tagjai között feladatok szétosztására és ellenőrzésére nyílik lehetőség. Ezáltal jobban szervezhető a munka, ill. minden résztvevő számára nyilvánvaló saját feladata, felelőssége.

Ügykövető rendszer

Az ilyen site–ok által végzett munka eredményét sokszor egy lényegesen nagyobb közösség használja. A használók értékes észrevételeket tennének, ill. kérdésekkel, újabb igényekkel fordulnának a szerzőkhöz. E célból általánosan jellemző ügykövető (issue tracking) rendszerek csatolása az együttműködési oldalhoz, mely lehetőséget biztosít a közös munkát végzők és a munkát használók közötti kapcsolattartásra. Egy ügykövető rendszer jellemzője, hogy az egyes ügyek végigkövethetőek, a következő fázisokon keresztül:

- bejelentés
- belső felelős hozzárendelése
- a bejelentés valódiságának ellenőrzése
- az ügy vizsgálata
- megoldás

Letöltési archívum

Ez az archívum a közösen végzett munka letölthető eredményét tartalmazza.

Példa

Az online együttműködésre természetes példa sok software fejlesztési projekt, különösen nyílt forrás kódú (open source) fejlesztési projektek. Ennek egyik oka, hogy a keletkezett termék elektronikus formában áll elő, ezért kézenfekvő online közzétenni. Másik oka, hogy a software fejlesztők otthonosan mozognak online rendszerek kezelésében, ezért számukra könnyű ezen rendszerek használata.

Az egyik kiemelkedő nyílt forrás kódú software fejlesztéssel kapcsolatos online együttműködést segítő site a SourceForge, <http://www.sourceforge.net/>. Ez a közösségi site pontosan azzal a céllal jött létre, hogy nyílt forrás kódú projekteket támogasson úgy, hogy online együttműködésre alkalmas infrastruktúrát biztosít számukra. Bárki regisztrálhatja magát és saját nyílt forrás kódú projektjét, és ingyenesen hozzáférhet a SourceForge által biztosított szolgáltatásokhoz. Ez többek között a fent felsorolt online együttműködési szolgáltatások mindegyikét tartalmazza.

A SourceForge site jelenleg 822712 regisztrált felhasználót tartalmaz, összesen 78768 különböző software projektet. A rajta található legnépszerűbb projekt (eMule) oldalát 3.5 milliószor nézték meg, file-jait kb. 38 milliószor töltötték le. A SourceForge-on található legnépszerűbb fórumban kb. 30000 hozzászólás található. Ezekből az adatokból is látható, hogy óriási közösségről van szó.

Non-profit szervezet nyilvános web oldala

Non-profit szervezetek számára kézenfekvő hálózati kommunikációs módszerek alkalmazása úgy a szervezeten belüli kapcsolattartásra mint a szervezet köré kiépülő szimpatizáns és támogató közösséggel való kapcsolattartásra. A belső (zárt) és külső kommunikációs igény kettőssége miatt a módszerek széles skáláját kell alkalmazni.

Példa

A Tilos Rádió egy kb. 150 főből álló non-profit közösségi rádió, dedikált hallgató táberral. A rádióban zajló aktív zenei és egyéb alkotó tevékenység habár szűk, de a világ minden táján élő rétegeket céloz. Ezért fontos a Tilos Rádió számára, hogy az ott keletkezett tartalmak ne csak az éteren keresztül élőben jussanak el a hallgatókhoz, hanem a hálózaton keresztül a Földön bármely érdeklődőhöz, akár élőben, akár utólagos hozzáféréssel. A tartalom felül fontos a rádió számára mind a belső mind a rádió köré szerveződő közösséggel való kapcsolattartás.

A fenti célok érdekében a Tilos Rádió web oldala alkalmat nyújt a rádió adásának élő hallgatására az interneten keresztül, ill. az adások utólagos hallgatására egy egy-hetes archívum által. A különlegesen jónak ítélt felvételek hosszú távon is letölthetőek. A rádió által közzétett anyagok letöltési aránya óriási, akár a napi 14000 letöltést is meghaladja, több mint 50GB forgalom mellett. A külföldi közönséget megcélozva a rádió két kiszolgáló szervert tart fenn, egyet Magyarországon, egyet az Egyesült Államokban.

A rádió belső kommunikációs célra több levelező listát is fenntart, melyek zárt körűek. Ezek lehetőséget adnak a közösség belső ügyeinek vitáira. Egy 150 fő körüli közösségben nagyon nehéz elő vitafórumokat

Virtuális közösségek

rendezni, ill. ekkora létszám mellett ezek hatékonysága alacsony. Ám a levelező lista mind térbeli és időbeni elhatárolódása miatt alkalmas ezen viták lebonyolítására.

A belső levelező listák mellett az agora@tilos.hu levelező lista a rádióval szimpatizáló embereket gyűjti össze. Ez egy nyilvános lista, melyen a rádióval kapcsolatos és attól független témák egyaránt felmerülnek. A listának majdnem 500 tagja van, havi több, mint 1500 hozzászólás érkezik rá.

A Tilos Rádió számos műsorával kapcsolatos információkat óriási feladat lenne egy, központosított hír-oldalon közzétenni. Ezért a rádió egyes műsorai vagy műsorkészítői saját Blog-oldalakat tartanak fenn, melyek tartalmát is maguk töltik fel. Az ezeken az oldalakon való publikálást megkönnyíti, hogy bárhol az internetről elérhető a szerkesztői rendszer, így a műsorkészítők otthonukból, munkahelyükről egyaránt feltölthetnek új tartalmat.

A rádió köré szerveződő közösség aktivitására jellemző, hogy az egyik hallgató saját erejéből létrehozott egy web oldalt TiMEA (Tilos Műsorvezetők Élelmézéséért Alapítvány) néven, mely lehetőséget ad a rádió műsorainak és a műsorokba betelefonáló hallgatók értékelésére. A kezdeményezést azóta a rádió felkarolta, ezt a szolgáltatást a saját szerverén teszi elérhetővé a hallgatóság számára, ahol annak eredeti szerzője továbbra is fejlesztgeti, karban tartja azt.

A Tilos Rádió saját off-line kampányának szervezésébe is aktívan bevonta a köré szerveződő közösséget. A kampany.tilos.hu blog-oldal segítségével tett közzé felhívást kreatív emberek számára a Tilos-sal kapcsolatos kampány anyagok létrehozására, melyre válaszul számtalan munka érkezett be. A beérkezett munkákat később a rádió felhasználta off-line matrica kampányában.

Érdekes jelenség a non-profit szervezetek egy közösségének kialakulása, melyben a Tilos Rádió is aktívan részt vesz. Többek között saját web szerver infrastruktúráján biztosít megjelenési lehetőséget a Közgáz Vizuális Brigádnak és a Magyar Független Film és Video Szövetségnek. Ezen felül egyes, a rádióban is játszó DJk egyéb művészeti formációinak, szerveződéseinek, de egyes, amatőr együtteseknek is a Tilos szervere szolgáltatja az oldalait.